
Twintig jaar Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft (SKED)

In de vorige nieuwsbrief maakten we al melding dat we dit jaar ons vierde lustrum vieren. Op 5 november 2003 vond in een overvolle St. Hippolytuskapel de oprichting plaats. Twintig jaar werken aan het behoud van ons Delfts kerkelijk roerend erfgoed. Met trots kijken we terug op wat we deze jaren hebben mogen bereiken en kunnen betekenen voor onze Delftse kerken. Dat willen we graag met u vieren. Verder natuurlijk een terugblik op onze voorjaarsbijeenkomst en andere wetenswaardigheden. Tot slot nog een kleine herinnering voor als u dit jaar uw bijdrage nog niet hebt overgemaakt: het blijft nodig.

Uitnodiging lustrum-excursie naar Gouda 4 november 2023

Ons vierde lustrum willen we graag vieren met een excursie naar Gouda. Een bezoek aan Museum Gouda met o.a. de gerestaureerde kapel en aan de St. Janskerk waar de Goudse ramen zijn te bewonderen. Het vertrek is per bus vanaf de Marcuskerk. We kunnen helaas maximaal 60 belangstellenden meenemen. Bij meer aanmeldingen maken we een wachtlijst. Bij aankomst in Gouda beginnen we met koffie en gebak. Vervolgens splitsen we op: de ene helft krijgt in 2 groepen een rondleiding door Museum Gouda met vooral aandacht voor het religieuze erfgoed. De andere helft bezoekt in 2 groepen de St. Jan waar met name het religieuze van de Goudse ramen aan ons uitgelegd wordt. Na de lunch in het museum wisselen de groepen van museum naar kerk en andersom. We hebben de afgelopen jaren wel wat gespaard voor het lustrum maar vragen toch een bijdrage om mee te gaan. Op onze zaterdagochtendlezing op 13 mei hebben zich al diverse belangstellenden zich aangemeld. U kunt u tot uiterlijk 8 oktober 2023 opgeven via ons mailadres: skeddelft@gmail.com.

Als u wilt deelnemen dan vragen we u € 25,-- p.p. over te maken naar de volgende bankrekening:

NL05 RABO 0358 2476 40 t.n.v.
Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft.

Interieur St. Jan Gouda

Programma zaterdag 4 november

09.45 uur verzamelen bij de Marcuskerk, Menno ter Braaklaan 2, Delft
10.00 uur vertrek met de bus
10.45 aankomst bij Museum Gouda
10.45-11.15 Koffie met gebakje in Museumcafé
11.15-12.30 Rondleiding in museum in 2 groepen
11.15-12.30 Rondleiding in de St. Jan in 2 groepen.

12.45-13.45 uur Gezamenlijke lunch in museum
14.00-15.00 uur Rondleiding van de kerkbezoekers van de ochtend in het museum
14.00-15.00 uur Rondleiding van de museumbezoekers van de ochtend in de kerk
15.15-16.00 Terugreis naar Delft
16.00 uur Aankomst bij de Marcuskerk, Menno ter Braaklaan 2.

Heeft u een museumkaart: deze graag mee nemen. Dat scheelt voor ons kosten aan entreegelden.

Terugblik Lezing door mw. drs. Frédérique Brinkerink op 13 mei 2023

Op deze zonovergoten zaterdagochtend kwamen onze donateurs naar de Jozefzaal van de M.v.J. kerk voor onze lezingenochtend. De koffie stond klaar en na de opening om 10.00 uur door onze voorzitter Wim van Leeuwen, kreeg mw. Brinkerink het woord. Zij stelde zich voor: afgestudeerd als kunsthistoricus, gewerkt in Parijs, Beelden a. Zee in Scheveningen, Gouda en sinds vorig jaar Manager Kerk & Kunst, Oude en Nieuwe Kerk Delft. Het onderwerp van de lezing: 'Religieus Erfgoed in Nederland: Kerken en Musea'.

Het Nederlands religieus erfgoed is rijk, zeer rijk. Er zijn meer dan 7000 kerken, synagogen, tempels en moskeeën. Ca. 5000 daarvan zijn in gebruik. Maar door het afnemend aantal actieve gelovigen, komt toch heel wat erfgoed in gevaar. Kerken worden aan erediensden onttrokken.

Met mooie voorbeelden voerde zij ons langs een aantal kerken, zoals de St. Petruskerk in Vught, de Westerkerk in Utrecht en toonde andere kunst- en erfgoedstukken in Nederland.

Al spoedig kwamen wij uit bij de eeuwenoude St. Janskerk in Gouda, met 72 gebrandschilderde ramen, waarvan 61 uit de jaren 1530-1603, die of als schenking of in opdracht van de geestelijkheid of adellijke personen zijn vervaardigd, w.o. Philips II en Willem van Oranje. Hier wordt ook de unieke verzameling van de ontwerpschetsen voor de gebrandschilderde glazen bewaard. Deze tekeningen, cartons genaamd, zijn op dezelfde schaal vervaardigd als de glazen! Op enthousiaste en boeiende wijze legde zij uit hoe deze cartons werden geconserveerd, gerestaureerd en nu worden bewaard in een speciale kluis, beschermd tegen licht en klimaatwisselingen. In het verleden waren de

bewaaromstandigheden nog niet zo goed als nu; maar in de loop van de afgelopen decennia is er veel vakkundig gerestaureerd en voor de toekomst veiliggesteld. Een aantal Delftenaren heeft ook hier weer in latere jaren (eind 19^e eeuw) hun sporen verdiend bij het ontwerp en vervaardigen van de Goudse glazen. Zij noemt de Delftse glazenier Jan Schouten (1852-1937) en de ons zeer bekende tekenaar van de kruiswegstaties in de St. Hippolytuskerk Herman Veldhuis (1887-1954), die verbonden was aan dit atelier. Ook de Delftse kunstenaar Dirk Boode (1891-1957) passeerde de revue als ontwerper en restaurateur van de Goudse glazen.

Na de pauze besteedde Frédérique aandacht aan het 'Liturgisch Vaatwerk', binnen de Katholieke en Protestantse kerken met Eucharistie- en Avondmaalsvieringen. Haar belangrijke vraag was: zijn het gebruiksvoorwerpen in de liturgie of zijn het museale stukken die misschien wel achter glas in een museum dienen te liggen? Veelal wordt niet onderkend dat er in de kerken bij de vieringen zeer kostbaar erfgoed wordt gebruikt. Een antwoord is niet direct te geven. Over de genoemde onderwerpen 'Kunsthandel' en 'Liturgisch Vaatwerk' wist zij ons veel informatie voor te schotelen, maar ongemerkt klikte de klok naar het einde. Met haar verhaal in het achterhoofd kijken wij nu al uit naar onze SKED-jubileumreis naar de St. Janskerk en Museum Gouda op 4 november.

Ria van Oosten vertelt over haar ontworpen kruiswegstatie: Van kleigevormd (hervormd!) tot kruiswegstatie in de Rooms-katholieke kerk!

Dat vijftien broodjes klei zo veel teweeg brachten, had ik toch nooit kunnen denken. In mijn loopbaan als beeldend kunstenaar heb ik veel mogen maken, grote werken soms in samenwerking met meerdere kunstenaars, kleine werken met steeds abstractere vormen, meer en meer de klei wegsnijddend, om precies dat uit te beelden dat belangrijk was, wat ik er mee wilde zeggen, dat werd mij eigen. Door de tijd heen werden mijn beelden religieuzer van aard.

Woorden uit de bijbel, al vroeg in mijn jeugd gehoord, het zelf onderzoeken, lezen, luisterend in de kerk naar de uitleg van de bijbel zette mij in gang meer sculpturen met een bijbels karakter te maken. Zo ontstond de wens een kruiswegstatie te maken. Daar was wel wat onderzoek voor nodig, immers in de toenmalige Hervormde kerk, nu PKN, waar ik lid van ben, zijn beelden niet aanwezig.

De zoektocht begon tijdens vakanties in de landen die we bezochten. Daar was altijd wel een kerk open en begon mijn tocht langs de uitgebeelde weg die Jezus ging tot aan de graflegging ..... en dan stopte de tocht. Geen opstanding!

Dat was voor mij nog meer reden om een kruiswegstatie te maken mét een opstanding. Doorgaans bestaat een kruiswegstatie uit veertien beelden. Vijftien beelden had ik in gedachten mét een opstanding en deze maakte ik ook, na in de evangeliën gezocht te hebben naar teksten en gebeurtenissen die mij het meest aanspraken, te beginnen in de hof van Gethsemané waar Jezus tot Zijn Vader roept: “mijn Vader als het mogelijk is laat deze drinkbeker aan mij voorbijgaan”. Twee jaar werkte ik aan deze statie, spannend en ontroerend om te maken.

Dan de laatste statie de opstanding: hoe deze belangrijke gebeurtenis weer te geven? Mijn gedachten gingen naar het moment dat de vrouwen bij het graf kwamen. De bijbel vertelt ons dat niet, maar zou het niet zo geweest kunnen zijn:

In de vroege ochtend, engelen, de natuur, de vogels, de dieren, hebben dit grote wonder als eerste gezien. De Schepper die alles schiep.

Ik boetseerde een duif in de hand van de opgestane Jezus, de duif als symbool van de Vrede en de Heilige Geest, “Vrede, wees niet bang. Hij is niet dood Hij is opgestaan”.

Zonder de opstanding is het Evangelie niet compleet dat wilde ik zo graag laten zien door middel van de vijftiende statie.

Specifiek hervormd? Nee, mijn rooms-katholieke broeders en zusters geloven net zo goed in de opgestane Christus. Daarin zijn we één in Hem. Vier stukken van mijn kruiswegstaties staan prachtig tentoongesteld in de Maria van Jesse kerk. Voor openingstijden van genoemde kerk:

Woensdag tot zondag van 12.00 tot 17.00 uur.

Statie 15. Foto: Gerhard Nel.

In memoriam Ria van der Meer

Op 23 juni jl. overleed Ria van der Meer. Zij heeft veel betekend voor onze stichting. Zo gaf zij met enige regelmaat lezingen op onze bekende zaterdagochtendbijeenkomsten. Daarnaast was zij steun en toeverlaat voor ons bestuur. Ondanks haar ziekbed bleef zij een energieke en optimistische vrouw. Onze voorzitter was niet zo lang voor haar overlijden nog bij haar. Hij verwonderde zich over hoe zij in het leven stond en tegen het einde van het leven aankeek. In een indrukwekkende bijeenkomst in de aula van begraafplaats Iepenhof werd in een volle zaal afscheid genomen. Wij blijven Ria herinneren als een steun voor onze stichting met lezingen die zij steeds tot in de puntjes voorbereidde. Ria, dank voor alles.

Tentoonstelling verlengd

Mede vanwege de mooie en vele reacties op onze huidige tentoonstelling in de Maria van Jessekerk hebben we besloten de tentoonstelling “Modern kerkelijk erfgoed” te verlengen tot het voorjaar 2024.

Restauratie tekening Dirk Boode

Enige jaren geleden wilden wij de tekening van de Delftse kunstenaar Dirk Boode in onze tentoonstelling opnemen. Maar deze was gescheurd en zwaar beschadigd zodat uitlenen geen optie was. Nu heeft de Oude en Nieuwe Kerk besloten de afbeelding te laten restaureren. De firma Hoogduin (ons bekend) meldt dat dit enige duizenden euro's zal kosten. Als SKED

hebben we een apart budget voor restauraties van Delfts kerkelijk erfgoed. De subsidieaanvraag van de O&NK hebben we dan ook beloofd met € 600. Uiteraard hopen we dat het op een geschikt moment in onze tentoonstelling te zien zal zijn.

Afbeelding: De verlossing der mensheid, de strijd op aarde en de vrede van het messiaanse rijk

Nieuwsbrief digitaal ontvangen?

Voor u ligt nieuwsbrief nummer 44. Al jaren ontvangt u tweemaal per jaar onze nieuwsbrief per post of al digitaal. Wij hebben als bestuur een selectie gemaakt van belangstellenden waarvan we denken dat zij de nieuwsbrief wel digitaal willen ontvangen (scheelt ook veel kosten). Mocht u het ook prettig vinden de nieuwsbrief digitaal te ontvangen (deze ontvangt u dan ook in kleur) meld u dat dan bij onze secretaris Ad van Geest, mailadres: skeddelft@gmail.com. Wilt u de digitale nieuwsbrief toch per post ontvangen: meldt het ons dan ook.

Financiën 2022

Vorige maand hebben we in het bestuur de jaarrekening 2022 vastgesteld. Helaas sluiten we 2022 af met een tekort van € 3.700. Dit komt doordat, we meldden het al in de vorige nieuwsbrief, de transportkosten voor bruiklenen enorm zijn gestegen. De strenge vervoerseisen noopten ons om een gespecialiseerde vervoerder in te schakelen. Voor de volgende tentoonstellingen kijken we scherper naar het inlenen en wat de vervoerseisen zijn. Het betekent wel dat we uw bijdrage hard nodig hebben.

De acceptgiro is per 1 juli verdwenen

Per 1 juli 2023 is de vertrouwde acceptgiro afgeschaft. Daarom vind u onderstaand een QR-code waarmee u een donatie kunt overmaken. Als u dit lastig vindt kunt uw donatie ook naar ons bankrekeningnummer: NL05 RABO 0358 2476 t.n.v. Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft overmaken met vermelding donatie 2023. U weet dat SKED een ANBI-erkenning heeft, zodat u de giften bij uw belastingaangifte kunt aftrekken. Alvast dank voor uw steun.

Govert Verstappen, Penningmeester

=====

COLOFON

Een uitgave van de Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft.
Nummer 44 – september 2023

COMITÉ VAN AANBEVELING:

Mgr. B. Th. Wallet MA, aartsbisschop Oud Katholieke Kerk, Amersfoort
Dr. R. de Reuver, scriba Protestantse Kerk in Nederland
H.M.W. Egging, vicaris R.K. Kerk, bisdom Rotterdam
J. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart, burgemeester van Delft
Mr. drs. G.A.A. Verkerk, oud-burgemeester van Delft

BESTUUR:

Ing. W.A.G. van Leeuwen, voorzitter
A. G. J. van Geest, secretaris
Ir. G. Verstappen, penningmeester
W. Vermaas, lid
Ing. J. van Doorne, lid
Mr. L. Boersma, lid

CONTACTADRES:

De heer A. G. J. van Geest
Swanecampen 24, 2645 NA Delfgauw
Tel. 015-2562764,
e-mail: skeddelft@gmail.com / www.sked.nl

BANKREKENINGNUMMER.:

NL05 RABO 0358 2476 40 t.n.v.
Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft